

Rapportage
Juli - december 2010
Zo kan het ook!

1. Inleiding en programma

De decentralisatie van de zorg en de hoge werkdruk hebben ervoor gezorgd dat woon- en dagvoorzieningen voor mensen met een verstandelijke handicap niet of nauwelijks nog aandacht hebben voor (stimulering van) vrijetijdsbesteding, bewegingsrecreatie en sport. Dit leidt, bovenop de achterstand¹ in bewegings- en sportparticipatie bij deze doelgroep tot verdere bewegingsarmoede, tot overgewicht en daarmee tot een grotere zorgconsumptie.

Het is daarom van belang dat actief en vanuit de dag- en/of woonvoorziening wordt gestimuleerd dat de cliënten gaan bewegen en wanneer mogelijk sporten. Woonvoorzieningen (en in hun kielzog dagvoorzieningen) vervullen een sleutelrol als het gaat om het bereiken van mensen met een verstandelijke handicap. Aangezien Gehandicaptensport Nederland een structureel beweeg- en sportaanbod nastreeft vanuit de woonsituatie fungeren deze instellingen als aangrijpingspunt voor de inbedding van het stimuleringsbeleid.

Het hogerliggende streven is te komen tot een structurele gedragsverandering op het gebied van de leefstijl van mensen met een verstandelijke handicap. Het aangrijpingspunt voor die verandering is bewegen. Om de kans op structurele inbedding en dus continuïteit van bewegen te maximaliseren is het voor het management van voorzieningen van belang kengetallen te genereren over de effecten van bewegen en niet-bewegen en deze kengetallen te verwerven binnen de eigen zorginstelling. Dat wil zeggen dat onderzoek integraal onderdeel dient uit te maken van de interventies die de eerste jaren worden uitgevoerd in de dag- en/of woonvoorzieningen.

"Ik ben me ervan bewust dat we op de goede weg zijn en dat we met een cultuuromslag bezig zijn binnen de organisatie. Dit heeft tijd nodig."

De ontwikkeling en implementatie van beweeg- en sportbeleid vraagt om maatwerk en om samenwerking met relevante lokale partners die zich bevinden rond de verschillende zorginstellingen.

2. Doel en resultaten

- In 2012 voeren alle zorg- (en dag)voorzieningen voor mensen met een verstandelijke handicap een actief beleid ter stimulering van een actieve leefstijl en sport en bewegen door hun bewoners (en bezoekers) en/of is de problematiek en de mogelijke oplossingen onder hun aandacht gebracht.
- Op regionaal niveau is sprake van een structureel beweeg en sportaanbod dat toegankelijk is voor mensen met een verstandelijke handicap vanuit zo'n 25 tot 30 woonvoorzieningen. Dit wil niet zeggen dat het aanbod per definitie plaatsvindt buiten de woonvoorziening. Het creëren van een goede infrastructuur met aandacht voor algemene activiteiten en waar nodig activiteiten voor specifieke doelgroepen (zoals ernstig meervoudig beperkingen (EMB)) is van belang.

---

¹ Uit een onderzoek van een woonvoorziening blijkt dat 80% van de cliënten niet voldoet aan de Nederlandse Norm Gezond Bewegen. Van de Nederlandse bevolking haalt 55% deze beweegnorm niet.

- Bij tenminste 10 instellingen vormt wetenschappelijk onderzoek een integraal onderdeel van de interventie, waardoor draagvlak wordt vergroot en de kans op structurele verankering van beweegbeleid toeneemt binnen de woonvoorzieningen.

3. Projecten

Samenwerking dag- en woonvoorzieningen

In 2010 zijn in totaal dertig zorginstellingen, verspreid door heel Nederland een samenwerking aangegaan met Gehandicaptensport Nederland in het kader van het programma *Zo kan het ook!* Het enthousiasme voor het programma is groot. Dit betekent dat er nog steeds aanvragen binnenkomen om aan het programma deel te nemen. Voor de nieuwe zorginstellingen is er een nieuw aanbod gerealiseerd. Met negen zorginstellingen is vanuit dit aanbod een samenwerking aangegaan. Er staan voor de komende tijd nog verschillende gesprekken gepland om met nieuwe zorginstellingen mogelijkheden te bespreken. Dit betekent dat er op dit moment ruim veertig instellingen een structureel sport- en beweegaanbod (gaan) realiseren (overzicht zie bijlage 1).

"Steeds meer realiseren we ons dat de kracht van het project ligt in de kleine beweegmogelijkheden die we tot onze beschikking hebben of creëren. Het komt er niet bij, het brengt geen grotere werkdruk met zich mee maar het biedt mogelijkheden die te realiseren zijn."

Gerealiseerd:

- Dertig dag- en woonvoorzieningen hebben een projectplan geschreven en activiteiten uitgevoerd ter stimulering van sport- en bewegen in het kader van het programma *Zo kan het ook!*.
- Zorginstellingen hebben veel aandacht voor communicatie en structurele inbedding van de sport- en beweegactiviteiten. Bij 24 zorginstellingen is er een traject gestart van actieve beleidsontwikkeling rondom dit thema.
- Van de instellingen die deelnemen vanuit het nieuw ontwikkelde aanbod zijn negen instellingen bezig met planvorming of hebben een plan ontwikkeld en zijn twee instellingen geïnteresseerd in samenwerking. Hiervan zijn vier instellingen een officiële samenwerking aangegaan met Gehandicaptensport Nederland.

Rapportage dag- en woonvoorzieningen²

Gehandicaptensport Nederland voert monitoring uit van de projecten van de dag- en woonvoorzieningen. Regelmatig vind er een uitgebreide evaluatie plaats. Hier volgt een opsomming van de belangrijkste punten uit de evaluatie. In bijlage 2 is een uitgebreid overzicht opgenomen.

² De rapportage betreft 25 dag- en woonvoorzieningen. In bijlage 2 is een overzicht te vinden van de resultaten.

Gerealiseerd:

- Gezonde leefstijl wordt vaak als uitgangspunt genomen in de projecten. Dit betekent dat naast sport en bewegen ook aandacht is voor het thema voeding.
- Naast het creëren van draagvlak en het inbedden van sport en bewegen binnen de organisatie worden er diverse activiteiten uitgevoerd. De activiteiten lopen uiteen van het dagelijks meer bewegen door bijvoorbeeld het doen van huishoudelijke taken tot aan grootschalige evenementen.
- De cijfers uit de evaluatie zijn gericht op de specifieke projecten binnen het programma *Zo kan het ook!*
- Er zijn 6500 sportende cliënten en 6400 cliënten die bewegen. Onder beweging staat aandacht voor bewegen met een streven van minimaal 30 minuten per dag. Het aantal cliënten die sporten en bewegen zijn sinds het eerste half jaar van het programma *Zo kan het ook!* meer dan verdubbeld
- Ook de medewerkers van de dag- en woonvoorzieningen worden betrokken bij de activiteiten. Het totaal aantal medewerkers dat heeft meegedaan aan sport- en beweegactiviteiten is respectievelijk 2294 en 2322.
- Zorginstellingen kennen verschillende locaties. Dit kunnen intramurale instellingsterreinen zijn, woonlocaties in de wijk en dagbestedinglocaties. Het aantal cliënten per locatie loopt ver uiteen. Vanuit de verschillende projecten zijn bijna 500 locaties benoemd die aan het project deelnemen.
- In de projecten worden verschillende communicatiemiddelen ingezet om de gehele interne organisatie en de regio te bereiken over het project. Intern gaat het om middelen die voor iedereen beschikbaar zijn (daadwerkelijk bereik niet gemeten) en middelen die specifiek worden ingezet. Bij de specifieke middelen is er een totaal bereik van bijna 38.000 cliënten en 73.500 medewerkers en ouders/verwanten. Veel voorkomende communicatiemiddelen zijn flyers, beeldmateriaal, artikelen en nieuwsberichten in magazines, workshops, presentaties en jaarmarkten.
- Een aantal zorginstellingen houdt zich bezig met het meten van de effecten van sport en bewegen bij cliënten. In dit kader zijn er 822 fitheidstesten afgenomen.
- Intern worden verschillende andere medewerkers betrokken bij het project. Het gaat hierbij vooral om fysiotherapie, diëtiëk en bewegingsagogie.
- Door de groeiende interne betrokkenheid is er duidelijk sprake van meer zichtbaarheid van de projecten.
- Regionaal wordt er met verschillende achtergronden samengewerkt met sportverenigingen (50 specifiek benoemd), beroepsonderwijs, provinciale sportraden, lokale overheid, MEE, GGD en andere zorginstellingen.

"Uit inventarisatie blijkt dat bijna de helft (42%) van de cliënten meer wil bewegen."

"De cliënten willen allemaal beweegster worden."

Knelpunten dag- en woonvoorzieningen

- Bezuinigingen in de zorg. Binnen zorginstellingen wordt er bezuinigd, waardoor er weinig financiële speling is voor het project. Verder is er hierdoor minder tijd voor andere activiteiten dan zorgtaken. Men is vaak niet beschikbaar voor het organiseren van activiteiten en/of de begeleiding van cliënten.
- Verschillende zorginstellingen zitten in een reorganisatie. Dit veranderingstraject heeft invloed op de sport- en beweegprojecten. Deze veranderingen worden ook als nieuwe kans gezien.
- De organisatie van het project vraagt veel van de competenties van de projectleiders. Om het optimale uit het project te halen ervaart men dat er te weinig tijd beschikbaar is. De diversiteit aan taken en verantwoordelijkheden is groot.
- Het creëren van draagvlak onder directie, begeleiders en cliënten is lastig. Dit heeft onder andere te maken met de kwaliteit en kwantiteit van de doelgroep.
- De motivatie van cliënten en de randvoorwaarden die nodig zijn om te bewegen worden als knelpunten ervaren. Denk hierbij onder andere aan financiële middelen en vervoer.
- Doorgeleiding naar de sportvereniging vraagt om specifieke aandacht. Hier is vaak geen coach voor aanwezig en de tijd van de begeleider ontbreekt.
- Het ontwikkelen van een lokaal netwerk blijkt complex. Dit heeft verschillende oorzaken.

Stimulansen dag- en woonvoorzieningen

- De projecten leveren veel positieve publiciteit op, zowel binnen de zorginstelling bij cliënten en medewerkers als over de zorginstelling in de regio.
- Cliënten reageren positief op het beweegmateriaal en bewegen.
- De betrokkenheid van directie groeit. De bereidheid om mee te denken en kansen te benutten is hier een vervolg van.
- De betrokkenheid van medewerkers leidt tot groei van het project. Steeds meer locaties en managers vragen om het organiseren van start- en bewustwordingsactiviteiten en om ondersteuning bij het inbedden van bewegen in het dagelijkse dagprogramma.
- Het thema sport en bewegen is opgenomen in het stichtingsbrede jaarplan.
- Het delen van kennis en ervaring tijdens de bijeenkomsten van *Zo kan het ook!* geeft nieuwe inzichten.

"Vanuit de directie is een nota gezonde leefstijl geschreven en is een stuurgroep geformeerd. In de praktijk is er nog veel werk aan de winkel als het gaat om sturing geven vanuit managementniveau. Het aanbrengen van prioriteiten in het budget is een belangrijk aandachtspunt."

4. Onderzoek en monitoring

Gehandicaptensport Nederland heeft het W.J.H. Mulier Instituut betrokken bij onderzoek en monitoring van het programma. Monitoring van het programma vindt plaats op drie verschillende niveaus.

Ontwikkeling en implementatie programma Zo kan het ook! Gehandicaptensport Nederland

Het verkrijgen van inzicht in het verloop en proces van het programma. Bij aanvang van het programma zijn er interviews gehouden met de programmaleider en de twee programmacoördinatoren van Gehandicaptensport Nederland. Dit zal aan het eind van het programma herhaald worden.

Kengetallenmeting

Het sectorbrede 'kengetallenonderzoek' is algemeen van aard en geeft een overzicht van de sector (omvang en spreiding), de huidige visie en het huidige beleid van dag- en woonvoorzieningen ten aanzien van bewegingsstimulering van hun cliënten, de ervaren drempels en stimulansen. De meting wordt uitgevoerd door een werkveldorganisatie, bij de start en aan het eind van het programma.

Niveau deelnemende dag- en woonvoorzieningen

Het verkrijgen van inzicht in het proces, het verloop en de resultaten van de deelnemende dag- en woonvoorzieningen. De programmacoördinatoren hebben bij de dag- en woonvoorzieningen een tussenmeting afgenomen met een voortgangsformulier. De tussenmeting wordt halverwege de projectperiode afgenomen bij de deelnemende zorginstellingen. Verder worden er drie groepsgesprekken met medewerkers van de zorginstellingen gevoerd op het niveau van directie/MT, fysiotherapie/bewegingsagogie en begeleiding dag- en woonlocaties.

Gerealiseerd:

- De monitor *Zo kan het ook!* Beweegstimuleringsprogramma voor mensen met een verstandelijke handicap, de startsituatie is uitgegeven.
- De tussenmeting is bij 21 instellingen afgenomen. Bij de overige negen instellingen wordt de tussenmeting in juli afgenomen.
- Het plan voor de uitvoering van de groepsgesprekken is in ontwikkeling. De gesprekken vinden in het voorjaar plaats.

5. Organisatie

Comité Zo kan het ook!

Voor de uitvoering van het programma is een programmaorganisatie ingericht met een programmaleider, drie programmacoördinatoren, een communicatieadviseur en een managementassistent. Het programma vraagt om ondersteuning en advisering door externe deskundigen. Hiervoor is het comité *Zo kan het ook!* samengesteld met als doel om door middel van advisering bij te dragen aan een adequaat en kwalitatief goed beleid voor het programma in het algemeen en mensen met een verstandelijke handicap in het bijzonder. Het comité bestaat uit experts (bestuur, directie) uit het werkveld. Tijdens de bijeenkomsten is over de volgende onderwerpen gesproken: structurele inbedding, HRM-beleid met als thema 'gezonde organisatie', rol externe organisaties zoals zorgverzekeraars, de inspectiedienst, profilering. Leden van het comité hebben verschillende activiteiten bijgewoond van de zorginstellingen en vervullen een rol als het gaat om agenderen van het thema sport en bewegen in het werkveld.

Samenwerking

In het kader van kennisdeling is voor het programma samenwerking gezocht met verschillende landelijke en regionale organisaties met als thema sport- en bewegingsstimulering van mensen met een verstandelijke handicap vanuit dag- en woonvoorzieningen.

"Wij hebben bereikt dat we samenwerken met verschillende organisaties. Zo geeft de SGK nu wekelijks bedrijfsfitness op enkele activiteitencentra en gaan we met de gemeente aan de slag met een sportloket."

Gerealiseerd:

- Er is samenwerking gezocht met een aantal lokale overheden om het thema WMO en sport verder uit te diepen.
- De Inspectie Gezondheidszorg (IGZ) heeft samenwerking gezocht in het kader van 'gezonde leefstijl bij LVG-jongeren'. Er zijn bouwstenen ontwikkeld als kader voor verantwoorde zorg, met betrekking tot preventie gericht op stoppen met roken, overgewicht en lichamelijke inactiviteit. Het programma *Zo kan het ook!* heeft als voorbeeld gediend. De VOBC is enthousiast over de implementatie van de bouwstenen, mogelijk met Gehandicaptensport Nederland.
- Er is samenwerking gestart met een consortium, een samenwerkingsverband met vier zorginstellingen, de Hanzehogeschool en de Rijksuniversiteit Groningen. Gezamenlijk wordt gekeken naar onderzoeksthema's en kennisdeling.

Opening Cruyff Court | Arduin

Uitgave Zo kan het ook! | Promens Care

Judo op locatie | Dichterbij

Monitor *Zo kan het ook!* | Gehandicaptensport Nederland

Onderwijs en deskundigheidsbevordering

In de afgelopen periode is in het kader van het Programma Deskundigheidsbevordering gesproken met diverse onderwijsinstellingen en opleidingsinstituten. Ook onderwijsinstellingen die zich richten op bewegingsagogie herkennen de beschreven problematiek. Studenten van de opleidingen bewegingsagogie kunnen een impuls geven aan het ontwikkelen van een beweeg- en sportaanbod bij woonvoorzieningen. Samenwerking met onderwijsinstellingen in het programma *Zo kan het ook!* is meerledig. Versterking van het programma kan zowel op landelijk (programmaniveau) als op lokaal/regionaal (projectniveau van instellingen) plaatsvinden. Er zitten aanknopingspunten op methodiekontwikkeling, kennisvergaring en -borging, projectontwikkeling, opleidingsactiviteiten en uitvoering activiteiten.

Gerealiseerd:

- Er vindt samenwerking plaats met zes onderwijsinstituten op het gebied van sport en bewegen.
- Er zijn activiteiten benoemd in de impuls deskundigheidsbevordering gehandicaptensport, een samenwerking van NOC*NSF, de Academie voor Sportkader en Gehandicaptensport Nederland.
- Er is een inventarisatie uitgevoerd onder de deelnemende zorginstellingen naar de wensen en behoeften op het gebied van deskundigheidsbevordering. Op basis van de inventarisatie zijn er diverse activiteiten in ontwikkeling.

7. Kennisdeling en communicatie

Kennisdeling en communicatie is een belangrijk aspect binnen het programma gericht op het voeren van een actief beleid door alle zorginstellingen ter stimulering van een actieve leefstijl en sport en bewegen door hun cliënten. Het onder de aandacht brengen van de problematiek en de daarbij behorende succesverhalen vraagt veel inzet op deze aspecten. Gehandicaptensport Nederland faciliteert de kennisdeling door kennis te verzamelen, te bundelen en te verspreiden. Verschillende communicatiemiddelen zijn hiervoor ontwikkeld. De basis voor de uitvoering en implementatie is communicatieplan van het programma.

"Tijdens de Heemstedeloop hebben we allemaal in knalgele t-shirts gelopen van de Hartekamp Groep. We waren dus voor de 'buitenwereld' goed zichtbaar."

Gerealiseerd:

- Verschillende communicatiemiddelen ontwikkeld ter ondersteuning van het programma.
- Website met daarop een digitaal kennisplatform en aandacht voor de verschillende projecten (en activiteiten), nieuwsberichten.
- Het digitale kennisplatform bestaat uit een forum en te downloaden documenten. Zowel Gehandicaptensport Nederland als verschillende deelnemende dag- en woonvoorzieningen hebben documenten op dit platform geplaatst.
- 147 mensen hebben een inlogcode van het kennisplatform.
- Er zijn drie nieuwsbrieven (juli – december) verzonden naar 139 geïnteresseerden.
- Er is regelmatig aandacht in de lokale media.

Bijeenkomsten

In de komende jaren worden er door heel Nederland verschillende bijeenkomsten georganiseerd met als doel het informeren en/of het delen van kennis door middel van ontmoeten. Een aantal bijeenkomsten komen regelmatig terug. Het gaat hierbij om platformbijeenkomsten, met als doel kennisdelen en 'op bezoek bij ....', bijeenkomsten die Gehandicaptensport Nederland samen met een zorginstelling organiseert. Tijdens de bijeenkomsten is er aandacht voor succesverhalen, ervaringen, ideeën, knelpunten/stimulansen en achtergrondinformatie.

Gerealiseerd:

- De platformbijeenkomst 'Kijken naar mogelijkheden' op 1 juli 2010. Het thema van de bijeenkomst is uitgewerkt in een plenaire presentatie en drie workshops. Er waren 85 deelnemers bij de bijeenkomst aanwezig.
- Er heeft een werkbezoek plaatsgevonden bij Reinaerde. Hier was een afvaardiging van het Ministerie van VWS, Gehandicaptensport Nederland en Reinaerde aanwezig.
- Gezamenlijk met de stichting Arduin en de Johan Cruijff Foundation is in het kader van de opening van een aangepast Cruijff Court een seminar georganiseerd. Tijdens het seminar was er aandacht voor de visie van stichting Arduin op sport en bewegen, een presentatie van Gehandicaptensport Nederland van de eerste cijfers van *Zo kan het ook!* en de opening van het Cruijff Court.
- De platformbijeenkomst 'Versterk je werk' op 18 november 2010. Het plenaire gedeelte van de bijeenkomst werd gevuld met een djembe activiteit, gericht op het thema. Tijdens een kennissessie en een handen-uit-je-mouwen sessie werden drie thema's behandeld. Er waren 71 deelnemers aanwezig.

Vooruitzicht:

- Een bijeenkomst 'Op bezoek bij Triade' wordt georganiseerd met als thema samenwerking met het beroepsonderwijs.
- In mei zal de platformbijeenkomst 'Dit is *Zo kan het ook!* plaatsvinden. Tijdens de bijeenkomst worden er zes projecten uitgelicht met de thema's samen, zichtbaar, innoveren, dynamisch, maatwerk en inspireren.
- Een bijeenkomst op bezoek bij de Twentse Zorgcentra wordt georganiseerd met als thema methodes en producten voor bewegen op de groep binnen wonen en dagbesteding.
- Het programma *Zo kan het ook!* zal onderdeel uitmaken van het landelijk congres van Gehandicaptensport Nederland.

"De succesverhalen van de deelnemende locaties moet nu worden ingezet om de deelname te vergroten."

8. Maatregelen voor verankering

Voor verankering van het sport- en beweegbeleid vanuit dag- en woonvoorzieningen worden maatregelen gevraagd op verschillende niveaus. Zowel op het niveau van het programma *Zo kan het ook!* als op het niveau van de deelnemende zorginstellingen worden stappen voor verankering gezet. De inhoud is niet anders dan in eerdere rapportages aangegeven.

Landelijk

- Informatieverstrekking en kennisdeling ondersteunen structurele inbedding, zowel voor betrokken partijen als voor deelnemende dag- en woonvoorzieningen. Het verzamelen, bewerken en verspreiden van kennis is een continue aandachtspunt in het programma. Het gaat hier o.a. om kennis op het gebied van effecten van sport en bewegen gericht op het inderdieneffect op de zorgkosten.
- Het opbouwen van een netwerk met organisaties die invloed kunnen uitoefenen op sport en bewegen van cliënten. Verschillende organisaties zijn al betrokken bij het programma. Daarnaast wordt er in het (sociale) netwerk van de cliënt gekeken welke andere partijen van belang kunnen zijn, zoals zorgkantoren.
- Aandacht voor kwaliteit binnen het programma en de projecten.
- Indien gewenst vindt er aan de hand van monitoring/geluiden uit het werkveld programmaontwikkeling plaats.
- Ontwikkelen van tools om lokale verankering te realiseren.
- Ontwikkeling van een model om na de programmaperiode *Zo kan het ook!* te kunnen verankeren. De vraag vanuit de huidige deelnemende zorginstellingen is voornamelijk gericht op financiering en het faciliteren van kennisdeling.

Project

- Per project is het van belang om een regio goed te verkennen om inzicht te krijgen in wie kunnen fungeren als samenwerkingspartners en wat hun rol/bijdrage kan zijn in het project. Het blijkt dat dit vanuit ieder project maatwerk is en zich tijdens het proces een weg gaat vinden. Gedurende de projectperiode blijkt welke rollen partijen hebben, het succes van het programma bepaalt vervolgens ook of de partijen na de periode een samenwerking willen continueren. Informatie en goede participatie is hierbij van belang. Lokale projectleiders besteden hier met ondersteuning van Gehandicaptensport Nederland aandacht aan.
- Van belang om beleid in te bedden in de organisatie. Bijna alle projecten zijn erop gericht om sport en bewegen in te bedden in het ondersteuningsplan en/of zetten andere stappen tot beleidsontwikkeling. Onderdeel hiervan is het creëren van draagvlak op alle niveaus van de organisatie, het sociale netwerk van de cliënten en de cliënten zelf.
- Binnen de beleidsontwikkeling is er aandacht voor financiële vraagstukken, het ontwikkelen van deskundigheid en de verspreiding van good practices.

"De presentatie van ons projectplan heeft ervoor gezorgd dat het hele beleid rondom sport en bewegen onder de loep wordt genomen. Er wordt een nieuwe visie en een nieuw beleid ontwikkeld."

9. Kansen en knelpunten

In het eerste jaar is er vooral aandacht besteed aan het neerzetten van een landelijke structuur voor het programma *Zo kan het ook!*. Op dit moment worden vanuit de ervaringen vanuit de projecten bij dag- en woonvoorzieningen en het programma vanuit landelijk perspectief eerder genoemde kansen en knelpunten bevestigd.

Kansen

- Het programma *Zo kan het ook!* kent succesvolle projecten die als good practice kunnen worden ingezet.
- De pragmatische insteek van het programma geeft ruimte tot ontwikkeling van beleid en uitvoering activiteiten tegelijkertijd. Dit heeft een positieve uitwerking op de huidige projecten.
- Er is veel belangstelling voor het programma. Dit leidt tot een continue uitbreiding van projecten.
- Een aantal deelnemende zorginstellingen bieden zorg aan meerdere doelgroepen. Ook voor deze andere doelgroepen zien ze veel mogelijkheden vanuit de werkwijze van het programma. Denk hierbij aan mensen met een lichamelijke handicap, psychische problematiek. Op dit moment wordt gekeken naar de problematiek rondom diverse doelgroepen in de zorg.

- De regiefunctie van het programma werkt goed. De randvoorwaardelijke activiteiten zoals advies en ondersteuning, monitoring en kennisdeling worden als belangrijke meerwaarde beschouwd.
- Zorginstellingen hebben behoefte aan kennisdeling. Met het programma is sprake van zowel eigen initiatieven op dit gebied als het aanhaken op bestaande initiatieven zoals het Kennisplein gehandicaptensector.
- Samenwerking met het beroepsonderwijs geeft een duidelijke meerwaarde. Het gaat hier om het inzetten van stagiaires, kennisontwikkeling voor het programma en invulling van het onderwijsprogramma.
- Combinatiefuncties voor zorg en sport.
- Gezonde leefstijl en preventie neemt een steeds belangrijker plek in op de agenda van verschillende markten. "

Knelpunten

- De bezuinigingen in de zorg maken dat er steeds minder aandacht is voor taken die niet tot de directe zorgverlening behoren.
- De huidige financiering in de zorg geeft weinig tot geen ruimte voor preventie en bevordering van een gezonde leefstijl.
- Samenwerking met gemeenten over de inzet van de WMO blijkt complex.
- De diversiteit en complexiteit van de doelgroep maakt dat er sprake is van een trage structurele gedragsverandering. Hier is veel tijd voor nodig.
- De groep EMG-cliënten vraagt veel begeleiding. Het aantal cliënten dat meer gaat bewegen binnen deze groep is dan ook laag.
- Kennis van projectmatig werken ontbreekt bij veel projectleiders. Zij zijn vooral gewend om met cliënten op de werkvloer bezig te zijn met het uitvoeren van activiteiten. De randvoorwaarden komen daardoor minder makkelijk van de grond.

10. Afsluiting

Het enthousiasme voor het programma *Zo kan het ook!* is groot. Een groot aantal dag- en woonvoorzieningen hebben zich aangesloten. En er is veel aandacht voor in het werkveld. Kleine en grote initiatieven zijn geïmplementeerd en worden ontwikkeld. De huidige aandacht is gericht op bewustwording en verankering. Dit gebeurt door het organiseren van activiteiten, communicatie, beleidsontwikkeling, deskundigheidsbevordering en kennisontwikkeling en -deling.

"We zijn nu een jaar bezig. Als ik hierop terugkijk ben ik positief gestemd!"

Bijlage 1 Overzicht deelnemende dag- en woonvoorzieningen

Augustus 2009	Dichterbij	5000
	ASVZ	4000
September 2009	Koninklijke Visio – De Brink	2000
	De Hartekamp Groep	1900
	's Heeren Loo Monster	550
	's Heeren Loo Noordwijk	1050
Oktober 2009	Cello	1750
	Esdégé – Reigersdaal	2400
	Promens Care	2000
	Reinaerde	2300
	Sherpa	1300
November 2009	Bartimeus	400
	Gelderse Roos (*)	20 (met een verstandelijke handicap, rest is GGZ)
	's Heeren Loo Apeldoorn	800
	's Heeren Loo Ermelo	1900
	NOVO	1900
	Pluryn Werkenrode Groep	1700
	Twentse Zorg Centra	1400
	Zozijn	2500
December 2009	Amerpoort	2000
	Lunetzorg	2100
Januari 2010	Gemiva – SVG	2500
	Het Gors	850
	Triade	2000
	's Heeren Loo Noord-Nederland	300
Februari 2010	Steinmetz De Compaan	4000
Maart 2010	Philadelphia Gelderland Noord (*)	800
April 2010	Siza Dorp Groep	2400
	Arduin	650
Mei 2010	Frion Zorg	850
	Cordaan	2000
	Stichting Fatima (*)	450
Juni 2010	Talant	5000
November 2010	De Trans (*)	1350
December 2010	Ruiteractief (*)	65
Januari 2011	De Driestroom (*)	1400
	's Heeren Loo Ede (*)	400
Maart 2011	Abrona (*)	2000
	De Zijlen (*)	1200
Totaal		67.165
Interesse	Tragel Zorg	
	Ons Tweede Thuis	

* Deze zorginstellingen nemen deel aan het nieuwe aanbod

Bijlage 2 Overzicht rapportage dag- en woonvoorzieningen

Zorginstelling	Sporters cliënten	Sporters medewerkers	Bewegen cliënten	Bewegen medewerkers	Communicatiebereik Flyers, intranet acties etc. (bereik cliënten)	Communicatiebereik Flyers, intranet acties etc. (bereik medewerkers)	Deelnemende cliënten aan fitheidstesten
De Twentse zorgcentra	82	82	280 (excl moving matters)	45	1000	2200	
Zozijn	42	20	62	46	108	4096	
's Heeren Loo Monster	100		550		550	Schatting Ca. 600	
Het Gors	5	5	210	35	650	731	
Cello			126	120		5100	10
De Brink	275	155	410	202		72	115
Triade	25	22	77	17	1000	1000	
Lunet Zorg	55	10	75	30	2200	7683	
Bartimeus	57	9	219	225	580	Oplage magazine 7000	
's Heeren Loo Apeldoorn	50		65	30	350	155	
Gemiva svg Groep			10	2		170	5
Pluryn	226		Ca. 250	15	380	2000	
Hartekampgroep	403	148	175	42	2001	6281	90
's Heeren Loo Noordwijk	x	x	x	x	x	x	x
Dichterbij	567	-	Ca. 200		Ca. 800	4500	
Amerpoort	618	57	81	9	6900	7505	

Zorginstelling	Sporters cliënten	Sporters medewerkers	Bewegen cliënten	Bewegen medewerkers	Communicatiebereik Flyers, intranet acties etc. (bereik cliënten)	Communicatiebereik Flyers, intranet acties etc. (bereik cliënten)	Deelnemende cliënten aan fitheidstesten
Esdégé Reigersdaal	329	7	10		2500	2500	
NOVO	140	30	150	30	270	6809	194
Promens Care	1607	434	12	4	6600	4300	
Reinaerde	182	28	258	85	206	1281	318
Sherpa	177	305	590	130	4300	5600	30
's HLoe GroningenFriesland	363	521	473	1000	200	440	50
Steinmetz de Compaan	66	40				1391	10
ASVZ	300	50	508	77	4400	3994	
's Heeren Loo Ermelo	292	366	117	178	1600	1820	
Frion	60	5			6 verder nog onbekend	6 verder nog onbekend	
Arduin	x	x	X	x	X	x	x
Siza	x	x	X	x	X	x	x
Cordaan	x	x	x	x	x	x	x
Talant			6		1055	2000	
Totaal	6021	2294	4556	2322	36862	72240	822